

Zemkopības ministrija

Iekšējo ūdeņu zivju resursu apsaimniekošanas iespēju izmantošana

Normunds Riekstiņš
Zemkopības ministrijas
Zivsaimniecības departamenta direktors

Iekšējo ūdeņu noma

Publiskās ūdenstilpes (ezerus, upes un ūdenskrātuves) var iznomāt:

- rūpnieciskajai zvejai, makšķerēšanai, vēžošanai un zemūdens medībām, arī akvakultūras dzīvnieku audzēšanai;
- kultūrvēsturisko un dabas objektu aizsardzībai;
- dzeramā ūdens apgādei un ūdens ņemšanai īpašām vajadzībām;
- zinātniskās pētniecības darbiem;
- rekreācijai (atpūtas uz ūdeņiem un peldvietu organizēšanai) un ūdenssportam;
- ūdensceļu izmantošanai;
- hidrotehnisko būvju celtniecībai, ekspluatācijai un ūdensspēka izmantošanai;
- peldbūvju izvietošanai vai, lai ierīkotu citus ar pakalpojumu sniegšanu saistītus objektus.

Ūdeņu nomas piemēri

- Atbilstoši 2015.gada pētījumam pašvaldības ūdenstilpes biežāk iznomā darbībām, kas saistītas ar zivju izmantošanu, rekreāciju, ūdenssportu un peldbūvju izvietojumu.
- Lielākā daļa pašvaldību iznomā visu ezeru, nevis tā daļu. Tikai divām pašvaldībām ir pieredze ar upes daļu nomu (Venta un Lielupe).
- Nomājot ezeru makšķerēšanai, reizēm vienlaikus tiek paredzēta arī sadarbība ar viesu namu un kempingu īpašniekiem rekreācijas un tūrisma iesaistei.
- Ir gadījumi, ka ūdeņi tiek iznomāti tieši rekreācijas un atpūtas zonu ierīkošanai, tai skaitā ūdens sporta aktivitātēm.
- Pludmales teritorijā kā galvenais iznomāšanas mērķis ir kafejnīcu un tirdzniecības vietu izveide.

Pašvaldības loma iekšējo ūdeņu apsaimniekošanā I

Pašvaldība, izmantojot ieņēmumus no rūpnieciskās zvejas tiesību nomas un licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medībām, kā arī citus līdzekļus, **nodrošina, ka līdz ūdenstilpes potenciālai nomai** tiek veicināta šādu pasākumu īstenošana:

- zivju resursu aizsardzība (zvejas, makšķerēšanas, vēžošanas, zemūdens medību kontrole);
- zivju resursu papildināšana;
- kārtības uzturēšana un pārraudzība tauvas joslā;
- piesārņojuma konstatācija ūdenstilpēs, zivju bojāejas un slāpšanas novēršanas organizēšana, ziņošana kompetentām valsts institūcijām;
- pieejamo finanšu instrumentu finansējuma piesaiste, konkrētu projektu īstenošana atbilstoši BIOR ieteikumiem par zivju dzīvotņu un nārsta vietu uzlabošanu.

Pašvaldības loma iekšējo ūdeņu apsaimniekošanā II

Ūdenstilpēs, kas atrodas vairāku pašvaldību teritorijās zivju resursu izmantošanu pārvalda saskaņā ar to savstarpēju vienošanos. Var veidot kopīgas **pārvaldības vai konsultatīvas struktūras**, lai vienotos par:

- ūdenstilpes izmantošanu un nomu zvejas, makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību vai akvakultūras dzīvnieku audzēšanas vajadzībām;
- pieejamā zvejas limita sadali, tai skaitā par zvejas limita apjomu, kas būtu iedalāms ūdenstilpes nomniekam;
- licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību un licencētās rūpnieciskās zvejas nosacījumiem.

Pašvaldības loma iekšējo ūdeņu apsaimniekošanā III

Iznomājot rūpnieciskās zvejas tiesības, **pašvaldība zvejniekam var izvirzīt papildus prasības**, ko ietver zvejas tiesību nomas līgumā, piemēram:

- līdzdarboties zivju resursu uzraudzībā;
- piedalīties zivju resursu papildināšanā;
- piedalīties ūdenstilpes sakopšanā (aizauguma izpļaušana, piekrastes attīrīšana).

Par zvejnieka iesaisti var paredzēt **zvejas tiesību nomas maksas atvieglojumu 25 %** apmērā.

Nomas maksas atvieglojumu var pielietot arī:

- ✓ ja nomnieks zvejo zivis, kurām pēc zinātniskā novērtējuma nav nepieciešama pastiprināta aizsardzība, bet valsts ir ieinteresēta šo krājumu izmantošanā;
- ✓ par melioratīvās zvejas veicināšanu.

Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību (MVZM) ieviešana

Ieviešot licencēto MVZM, attiecīgām zivju un vēžu sugām var noteikt ieguves apjomu un rīku limitu vai ieguves kārtību, kas atšķiras no MVZM noteikumos paredzētās kārtības.

Licencēto MVZM **var ieviest, ja:**

- ir zinātnisks pamatojums, lai atļautu noteiktas sugas limitētu ieguvi noteiktā laikā un vietā, kurā saskaņā ar MVZM noteikumiem tā ir ierobežota vai aizliegta;
- ir pamatota nepieciešamība limitēt vērtīgu sugu ieguvi, regulējot makšķernieku, vēžotāju vai zemūdens mednieku skaitu;
- ūdenstilpes zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumos vai nomas līgumā ir noteiktas papildu prasības ūdeņu vides un zivju resursu aizsardzībai, ūdeņu apsaimniekošanai un licencētai MVZM paredzēto zivju regulārai pavairošanai.

Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizētāji

Licencēto MVZM organizē:

- **vietējā pašvaldība**, vai pašvaldības pilnvarota persona - publiskos ezeros un upēs, kā arī privātos ezeros, kuros zvejas tiesības pieder valstij ;
- **privāto ūdeņu īpašnieks**, vai privāto ūdeņu īpašnieka pilnvarota persona - privātos ūdeņos, kuros zvejas tiesības nepieder valstij.

Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību nolikums

- Lai ieviestu licencēto MVZM, organizētājs izstrādā nolikumu, kurā ietver licencētās MVZM noteikumus attiecīgajos ūdeņos.
- Nolikumu organizētājs saskaņo ar: ZM; BIOR; VVD; DAP (ja ūdeņi atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā); kā arī attiecīgo pašvaldību, ja organizētājs nav pašvaldība.
- Pašvaldība izdod saistošos noteikumus par licencēto MVZM un tie ir spēkā līdz konkrētam termiņam vai uz noteiktu laikposmu.
- Ieņēmumus no licencētās MVZM pamatā izmanto zivju resursu papildināšanai un to izmantošanas kontrolei, kā arī ūdeņu piekrastes attīrīšanai, infrastruktūras sakārtošanai un citiem mērķiem, kas saistīti ar konkrētās ūdenstilpes apsaimniekošanu (svarīgi ievērot principu «Ieņēmumi atgriežas ūdeņos»)

Licencētās MVZM organizētāju pienākumi

Papildus citiem licencēto MVZM organizētāju pienākumiem, tiem ir arī jāuzskaita:

- pārdotās un izsniegtās licences,
- iegūtie lomi par iepriekšējo gadu (pārskats līdz nākamā gada 1. februārim jāiesniedz BIOR).

Pārskats ir būtisks datu avots, lai BIOR varētu novērtēt attiecīgo ūdeņu zivju vai vēžu resursu izmantošanu, kas ļautu plānot turpmāko zivju resursu izmantošanu.

ZM saskaņojot vai pagarinot licencētās MVZM nolikumus, pievērš īpašu uzmanību, vai pārskati par iepriekšējos gados iegūtajiem lomiem ir norādītajā termiņā iesniegti BIOR. Šī informācija arī tiek ņemta vērā, ja organizētājs vai attiecīgā pašvaldība, piesakās projektu konkursam Zivju fonda finansētajam zivju resursu atražošanas vai citam pasākumam.

Kam jāpievērš uzmanība LMVZM nolikumu izstrādē (I)

- ja LMVZM organizētājs ir pašvaldības vai ūdeņu īpašnieka pilnvarota persona, nolikumā norāda pašvaldības vai ūdeņu īpašnieka izdotu pilnvarojumu organizēt LMVZM, kā arī šis pilnvarojums jāuzrāda institūcijām, kuras saskaņo nolikumu;
- nolikumā jānorāda, kādi ir LMVZM papildus nosacījumi (ja tādi ir), kas ir atšķirīgi no MK 22.12.2015. noteikumiem Nr. 800 «Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību noteikumi»;
- gada licencēm jānorāda derīguma termiņš – vai tās ir derīgas viena kalendārā gada ietvaros vai arī no konkrēta datuma līdz konkrētam nākamā gada datumam;
- vienas dienas licencēm jānorāda, vai tās ir derīgas tikai vienā konkrētā dienā vai arī 24 stundas no licences izsniegšanas brīža;
- ja bezmaksas vai samazinātas maksas licenču skaits ir ierobežots, jānorāda nepieciešamās darbības pēc šo licenču izsniegšanas beigām (piemēram, pēc tam ir jāiegādājas maksas licences).

Kam jāpievērš uzmanība LMVZM nolikumu izstrādē (II)

- saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma pārejas noteikumu 17. punktu administratīvi teritoriālās reformas ietvaros apvienotās pašvaldības līdz **01.06.2022.** izvērtē vecos un pieņem jaunus novada saistošos noteikumus par LMVZM;
- ja jaunizveidotās pašvaldības līdz 01.06 2022. nepieņems jaunus novada saistošos noteikumus par LMVZM, tad pēc minētā datuma novadu veidojošo bijušo pašvaldību pieņemtie attiecīgie saistošie noteikumi zaudēs spēku;
- ja nav paredzēts veikt izmaiņas LMVZM kārtībā, tad nav nepieciešama MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība" 10. punktā paredzētā nolikuma saskaņošana ar institūcijām;
- nolikuma saskaņošana ar institūcijām nav nepieciešama gadījumos, ja pieņemot jaunus saistošos noteikumus ar tiem tiktu veikti tikai tehniski grozījumi nolikumā.

Svarīgākās izmaiņas MK noteikumos Nr.799 par LMVZM (I)

- vienots loma pārskata iesniegšanas termiņš – piecas dienas pēc licences derīguma termiņa beigām;
- ja loma pārskats nav iesniegts piecu dienu laikā, tad LMVZM organizētājs atgādina licences īpašniekam (uz licencē norādīto tālruņa numuru vai elektroniskā pasta adresi) par pārskata iesniegšanu ne ilgāk kā četrpadsmit dienu laikā no atgādinājuma saņemšanas dienas;
- ja vēl pēc 14 dienām loma pārskats tomēr netiek iesniegts, LMVZM organizētājs par konstatēto pārkāpumu informē zivju resursu aizsardzības un uzraudzības iestādes;
- vairāk **nav spēkā** norma par licences neizsniegšanu divu gadu laikā, ja netika iesniegts loma pārskats noteiktajā termiņā;
- LMVZM organizētājam jāinformē sabiedrība par publisku piekļuvi ūdeņiem, kuros ir ieviesta LMVZM (laivu nogādāšanas iespējas līdz ūdeņiem, automašīnas novietošanas iespējas utml.);

Svarīgākās izmaiņas MK noteikumos Nr.799 par LMVZM (II)

- LMVZM organizētājam jāsniedz informācija par licencētās makšķerēšanas organizētāju kontaktinformāciju un makšķerēšanas noteikumiem, licenču veidiem, skaitu un maksu, kā arī loma uzskaites prasībām angļu un krievu, un nepieciešamības gadījumā citu Latvijas kaimiņvalstu valodā;
- ja LMVZM **neorganizē visā ūdenstilpē**, tad līdztekus prasībai par LMVZM vietas robežu norādīšanu dabā nolikumā jānorāda arī attiecīgo robežu punktu koordinātas;
- LMVZM nolikumā jāietver informācijas avots par to, kur regulāri iespējams iegūt informāciju par licenču tirdzniecības vietām;
- LMVZM licences saturs un rekvizīti papildināti ar licences saņēmēju, tā personas kodu, tālruni un e-pasta adresi saziņai;
- elektroniski (internetā) iegādātās makšķerēšanas licences var vizuāli atšķirties no noteikumu nolikuma pielikumā esošajiem licenču paraugiem;

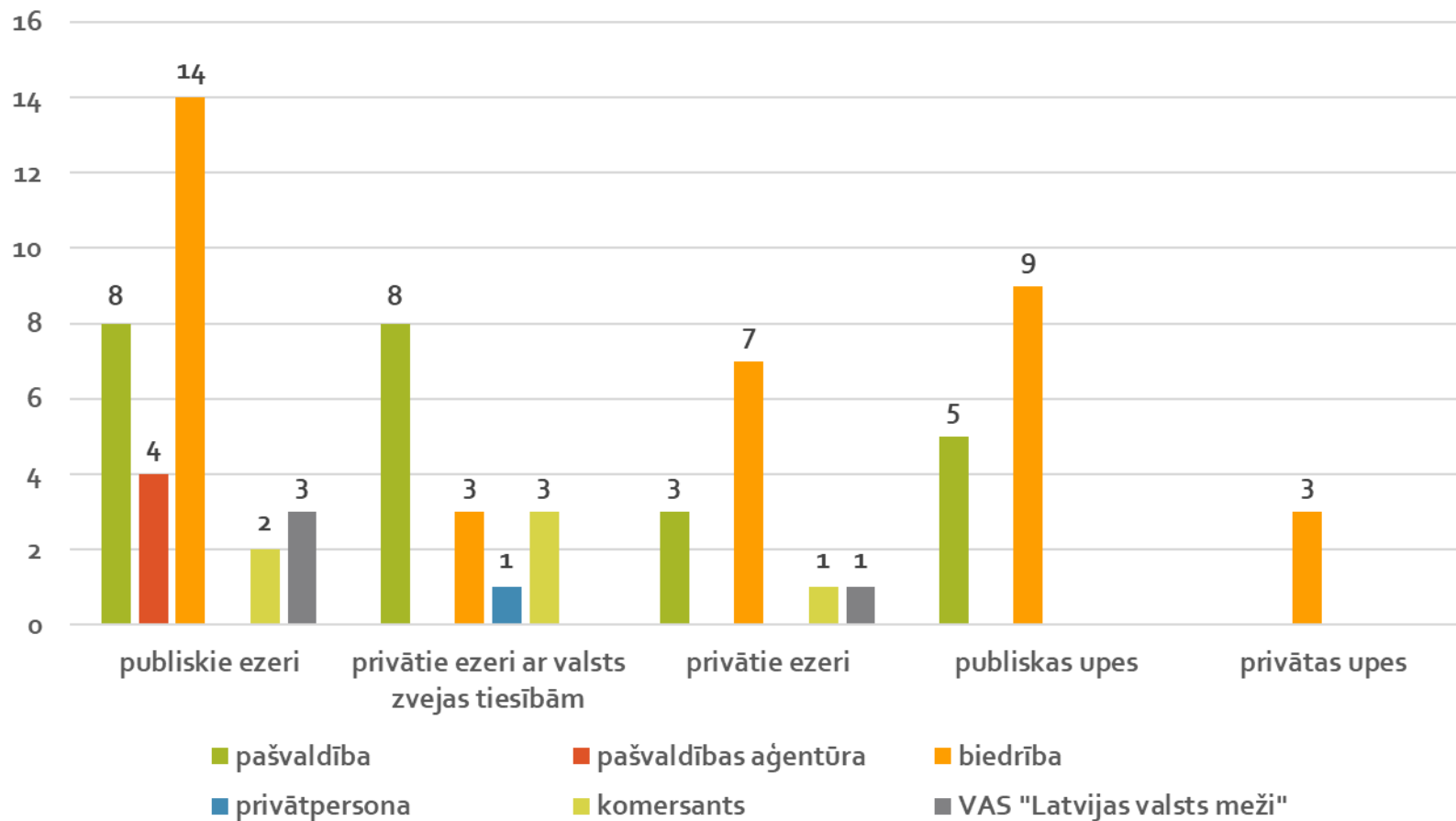
Svarīgākās izmaiņas MK noteikumos Nr.799 par LMVZM (III)

- Latvijas Goda ģimenes apliecības lietotāji var saņemt LMVZM licenci par samazinātu maksu vai bez maksas makšķerēšanai publiskajos ūdeņos un ūdeņos, kuros zvejas tiesības pieder valstij;
- bezmaksas licences vai licences par samazinātu maksu elektroniski var saņemt bērni līdz 16 gadu vecumam, personas, kas vecākas par 65 gadiem, personas ar invaliditāti un Latvijas Goda ģimenes apliecības lietotāji;
- divi augstāk minētie nosacījumi piemērojami pēc attiecīgo grozījumu izdarīšanas pašvaldību saistošajos noteikumos par LMVZM, bet ne vēlāk kā līdz 2023. gada 1. janvārim);
- LMVZM organizētājs licenci par samazinātu maksu vai bezmaksas licenci var piešķirt personām, kuras piedalās organizētāja rīkotajos zivju, vēžu un dabas aizsardzības pasākumos;
- zemūdens medību licences par samazinātu maksu vai bez maksas var piešķirt tikai tad, ja tās ir paredzētas ūdenstilpes licencēto zemūdens medību nolikumā.

Licencētā makšķerēšana iekšējos ūdeņos

Licencētā makšķerēšana tiek organizēta 75 ūdeņos. To īsteno 54 licencētās makšķerēšanas organizētāji. Biedrības - 36 ūdeņos, pašvaldības - 24, SIA (komersanti) - 6, pašvaldības aģentūras - 4, VAS «Latvijas valsts meži» - 4, bet privātpersona - 1.

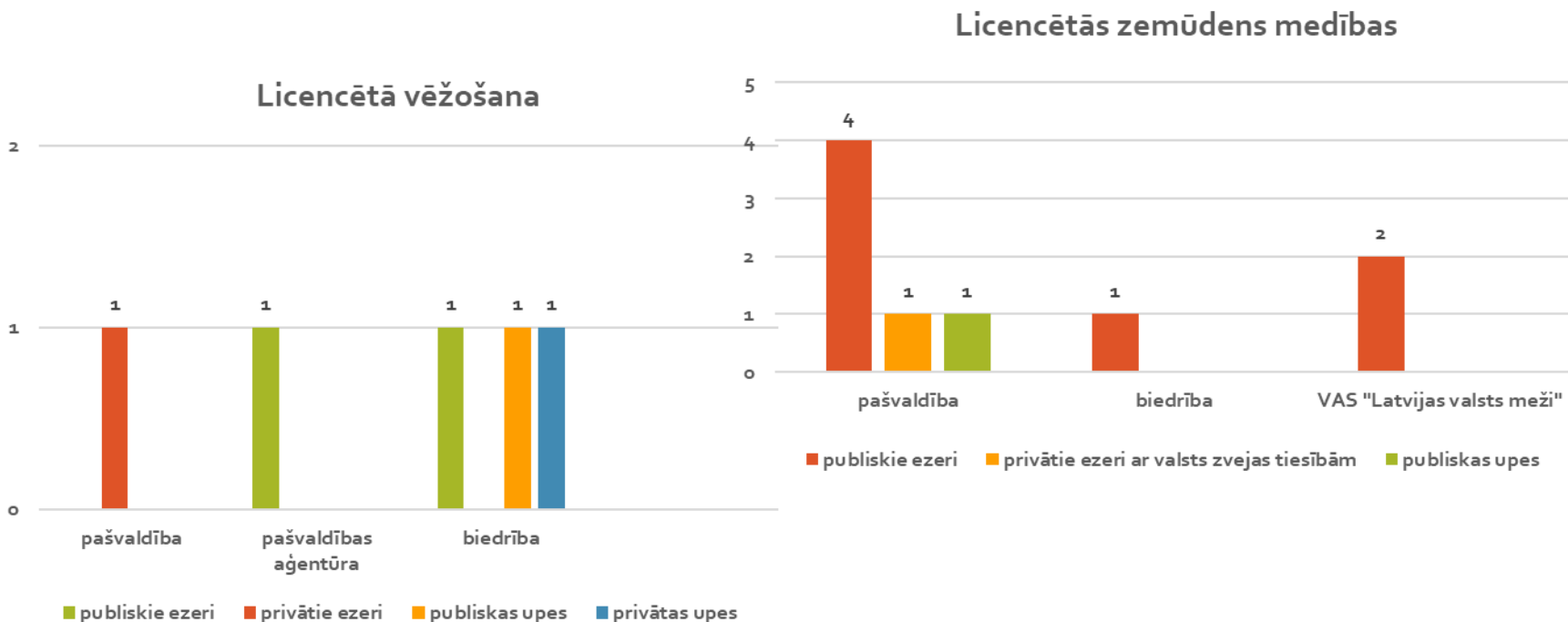
Licencētā makšķerēšana

Licencētā vēžošana un zemūdens medības iekšējos ūdeņos

Licencētā vēžošana tiek organizēta 5 ūdeņos. To organizē – pašvaldība, pašvaldības aģentūra, biedrības.

Licencētās zemūdens medības tiek organizētas 9 ūdeņos. To īsteno 6 pašvaldības, 1 biedrība un 2 ūdeņos VAS «Latvijas valsts meži».

Mākslīgai zivju pavairošanai pielāgoti privātie ezeri I

Ministru kabineta noteikumi par kārtību, kādā uzskaita un dabiskajās ūdenstilpēs ielaiž zivju resursu atražošanai un pavairošanai paredzētos zivju mazuļus, kā arī prasības attiecībā uz mākslīgai zivju pavairošanai pielāgotu privāto ezeru izmantošanu.

Lai privāto ezeru pielāgotu mākslīgai zivju pavairošanai, īpašnieks:

- saņem BIOR zinātnisku **rekomendāciju par zivju mazuļu ielaišanas kārtību** (zivju mazuļu attīstības stadija, vecums, ielaišanas apjomi, ielaišanas laiks un regularitāte) un ar zivju resursiem saistītus specifiskus **nosacījumus**.
- pamatojoties uz BIOR rekomendācijām, izstrādā **zivju mazuļu ielaišanas plānu** vismaz turpmākajiem septiņiem gadiem.

Mākslīgai zivju pavairošanai pielāgotā privātajā **ezerā aizliegts:**

- iznīcināt ezerā mītošās zivis un vēžus, iegūt tos izmantojot elektrisko strāvu, duramos rīkus, sprāgstvielas, šaujamoieročus un ķīmiskās vielas;
- mainīt ezera hidroloģisko režīmu, ierīkojot dambjus, slūžas, papildu noteces vai citu veidu hidrotehniskās būves;
- jebkādi ietekmēt vai iznīcināt biotopus, pasliktināt ezera ūdens hidroekoloģisko kvalitāti;
- barot un piebarot ezerā esošās zivis, neievērojot noteikumus, pārvietot no vienas dabiskās ūdenstilpes citā vai ieviest jaunu sugu zivis.

Mākslīgai zivju pavairošanai pielāgoti privātie ezeri II

Lai saņemtu atļauju, ezera īpašnieks plānu iesniedz pašvaldībā, kuras administratīvajā teritorijā atrodas attiecīgā ūdenstilpe. Pašvaldība atļauju un tam pievienoto **plānu saskaņo ar ZM, DAP un VVD.**

Kad saņemta atļauja, pie ezera **izvieta norādi** – "*Mākslīgai zivju pavairošanai pielāgots privātais ezers*". Pēc atļaujas saņemšanas uz **ezeru vairs neattiecas zveju un MVZM regulējošie normatīvie akti.**

Ielaist zivis ezerā atļauts tikai saskaņā ar plānu, pēc tam, kad ezers reģistrēts ir PVD un tajā esošās zivis ir iekļautas LDC ganāmpulku uzskaitē.

Katru gadu īpašnieks iesniedz kopsavilkuma aktu BIOR par plānā paredzētās zivju mazuļu ielaišanas kārtības izpildi. BIOR ziņo pašvaldībai, ja nav izpildītas plānā noteiktās prasības.

Ja trūkumi netiek novērsti, pašvaldība aptur atļaujas darbību uz laiku līdz diviem gadiem, bet, ja prasības ir pārkāptas divas reizes atļaujas termiņa ietvaros, atļauju anulē.

Pēc atļaujas apturēšanas vai anulēšanas zivju mazuļus privātajā ezerā atļauts ielaist tikai normatīvajā regulējumā par zivju mazuļu ielaišanu dabiskajos ūdeņos noteiktajā kārtībā.

Pieejamie līdzekļi ūdeņu apsaimniekošanai

1. Zivju fonda līdzekļi konkursa kārtībā pieejami šādiem pasākumiem:

- zinātniskās pētniecības programmu finansēšanai un līdzdalībai starpvalstu sadarbībā zinātniskajos pētījumos zivsaimniecībā;
- zivju resursu pavairošanai un atražošanai;
- zivju resursu aizsardzības pasākumiem;
- pašvaldības pilnvaroto personu iesaistīšanai zvejas un makšķerēšanas kontroles darbību nodrošināšanā.

2. Lauku attīstības programma 2021.-2027.gadam:

- iespējams īstenot projektus vietējās rīcības grupas ietvertā teritorijā (ārpus jūras piekrastes), kas var tikt atbalstīti no Lauku attīstības programmas (ELFLA), ja ar iekšējiem ūdeņiem saistīti pasākumi ir paredzēti un iekļauti vietējās rīcības grupas izstrādātajā stratēģijā.

3. Eiropas Jūrlietu, zivsaimniecības un akvakultūras fonds 2021.-2027.gadam:

- iespējams īstenot projektus jūras piekrastes vietējās rīcības grupas teritorijā, ja ar iekšējiem ūdeņiem saistīti pasākumi ir paredzēti un iekļauti vietējās rīcības grupas izstrādātajā stratēģijā.

Projektu konkursus vērtē vietējās rīcības grupas.

Zemkopības ministrija

Paldies par uzmanību!

